Min tid som værnepligtig i flyvevåbnet - 4. august 1969 – 30. juli 1970

Kilde: hannaswalk.com

Kilde: Atlantikwall.dk

Kilde: nyluftvet.dk

”Bunkerholdet”, juli 1970.

Grundloven fastsætter i § 81 følgende:

"Enhver våbenfør mand er forpligtet til med sin person at bidrage til fædrelandets forsvar efter de nærmere bestemmelser, som loven foreskriver".

Værnepligt

Almindelig værnepligt blev indført i Danmark som et resultat af stavnsbåndets ophævelse (1788), men stadig kun for landbefolkningen. I købstæderne blev værnepligt først indført i 1848.
I Danmark anses alle mænd mellem 18-60 år, der besidder normal fysisk og mental tilstand, for at være våbenføre.
Værnepligt er i dag ikke kun militærtjeneste, men den kan aftjenes på anden vis.
I perioden indtil 1848 skulle alle drenge født i et landsogn indskrives i lægdsrullen straks efter fødslen ("de var potentielle kommende soldater"). Fra 1849 til 1869 skulle man indskrives i lægdsrullen i 14-15-års alderen (efter konfirmationen), og fra 1869 17-18 års alderen - fra 1912 når man fyldte 18 år.
Enhver mandlig 18-årig person blev indkaldt til sessionen, hvor der blev taget stilling til, hvor værnepligten skulle aftjenes - alternativ fritagelse.
Fra 2005 afskaffedes sessionsbehandlingen. I stedet for afholdes i dag "Forsvarets Dag", hvor der orienteres om mulighederne for aftjening af værnepligten.
I dag er den gennemsnitlige værnepligtstid 4 måneder, medens den indtil 1969 gennemsnitlig var 18 måneder – gradvis nedsat i årene herefter.

Indkaldelse

Som studerende fik man udsat sin sessionsbehandling indtil året før man færdiggjorde sine studier. Jeg blev således indkaldt til sessionen efteråret 1967, hvorefter jeg modtog en indkaldelse til "Sønderjyske Artilleriregiment" i Varde den 2. september 1968.
Grundet en rygskade efter et fald i forbindelse med seminariets gymnastikundervisning blev en lægeattest afsendt til sessionsmyndigheden, der erklærede mig for "for tiden tjenstudygtig" og indkaldelsen til "Sønderjyllands Artilleriregiment" blev annulleret. Jeg blev senere indkaldt til en ny session i foråret 1969. Her fandt der en ny evaluering sted, og jeg blev nu indkaldt til aftjening af værnepligten ved "Flyvevåbnet" med møde mandag den 4. august 1969 ved rekrutskolen på "Flyvestation Skrydstrup".

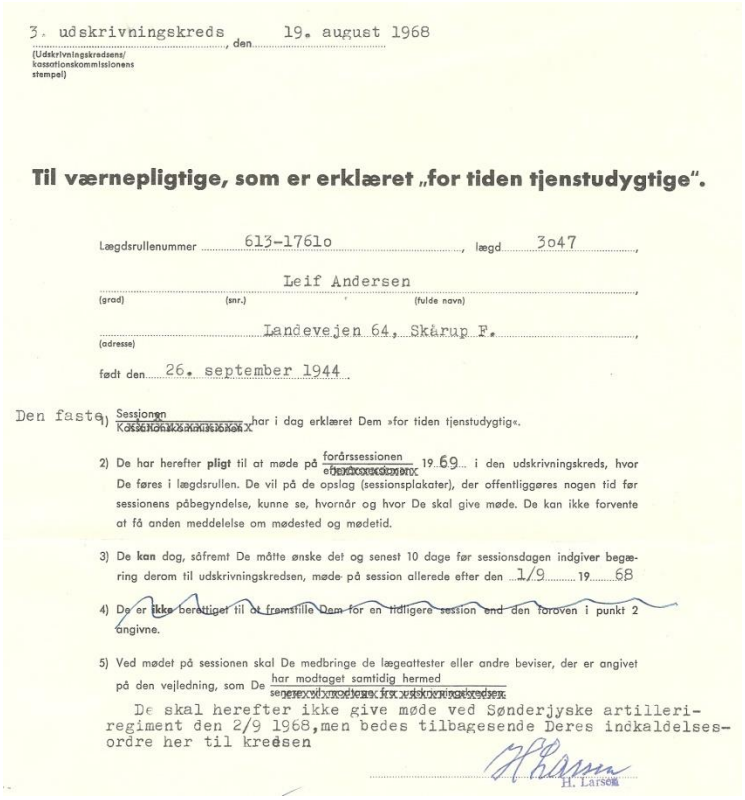

3. udskrivningskreds, den 19. august 1968
(Udskrivningskredsens/ kassationskommissionens stempel)

Til værnepligtige, som er erklæret „for tiden tjenstudygtige".

Lægdsrullenummer 613-17610, lægd 3047

Leif Andersen
(grad) (snr.) (fulde navn)

Landevejen 64, Skårup F.
(adresse)

født den 26. september 1944

Den faste

1) Sessionen ~~Kassationskommissionen~~ har i dag erklæret Dem »for tiden tjenstudygtig«.

2) De har herefter **pligt** til at møde på forårssessionen ~~efterårssessionen~~ 19 69 i den udskrivningskreds, hvor De føres i lægdsrullen. De vil på de opslag (sessionsplakater), der offentliggøres nogen tid før sessionens påbegyndelse, kunne se, hvornår og hvor De skal give møde. De kan ikke forvente at få anden meddelelse om mødested og mødetid.

3) De **kan** dog, såfremt De måtte ønske det og senest 10 dage før sessionsdagen indgiver begæring derom til udskrivningskredsen, møde på session allerede efter den 1/9 19 68

4) De er ikke berettiget til at fremstille Dem for en tidligere session end den foroven i punkt 2 angivne.

5) Ved mødet på sessionen skal De medbringe de lægeattester eller andre beviser, der er angivet på den vejledning, som De har modtaget samtidig hermed ~~senest 14 dage fra udskrivningskredsen~~.

De skal herefter ikke give møde ved Sønderjyske artilleriregiment den 2/9 1968, men bedes tilbagesende Deres indkaldelsesordre her til kredsen

H. Larsen

1-prøvet 3. kr. 67

Indtegningskort

Hr.
ANDERSEN LEIF

Det meddeles Dem herved, at De nu er optaget i lægdsrullen og fremtidig føres i denne således:

Lægdsrullenr.:	Føds.d.	-md.	-år
613-17610	26	09	44

Lægdsrullenummeret skal altid opgives ved henvendelse til udskrivningsmyndighederne og mønstringsvæsenet.

Indtegningskortet bør opbevares omhyggeligt. Det skal altid være i Deres værge. Det skal medbringes, når De møder på session, hos udskrivningschef, mønstringsbestyrer, lægdsforstander eller lægdsmand samt til militær tjeneste eller til civilforsvarstjeneste.

Oplysninger om Deres værnepligtsforhold findes i medfølgende hefte »Før sessionen«, der bør læses omhyggeligt.

Skrivelse fra 3. udskrivningskreds – "tjenstudygtig" **Optagelsen i lægdsrullen.**

Skrydstrup

"Flyvestation Skrydstrup" blev anlagt af den tyske besættelsesmagt i 1943 som "Fliegerhorst Hadersleben" og blev primært anvendt som flyverskole. Den blev i 1953 udbygget som dansk flyvestation.

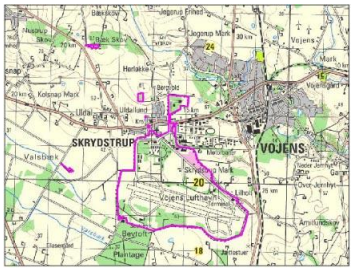

Indgang til "Flyvestation Skrydstrup". **Flyvestationens markering på kort.**

Den første dag

Alle indkaldte fik tilsendt 1 togbillet gældende fra hjemadressen til Vojens Station, hvor vi skulle være til stede på et givet tidspunkt, hvorefter vi blev afhentet og transporteret til flyvestationen. Det næste år var vi selv uden indflydelse på, hvad vi skulle bestille, og hvor vi skulle opholde os.

På flyvestationen stod den på navneopråb og inddeling i "eskadriller". Derefter gik turen gennem forskellige depoter, hvor vi blev "overlæsset" med tøj og diverse udstyr, hvorefter indkvartering fandt sted i flyvestationens barakbygninger, hvor vi var 9 mand på mit værelse. Her fulgte en omhyggelig instruktion i, hvorledes tøj og udstyr skulle placeres i enkelt-mands-skabene. Ligeledes indeholdt instruktionen en grundig indførelse i, hvorledes sengen skulle redes (sengeredningen blev kontrolleret hver morgen – det forlød, at det øverste tæppe skulle være strammet så hårdt ud, at en faldende mønt ville hoppe op og ned (trampolineffekt).

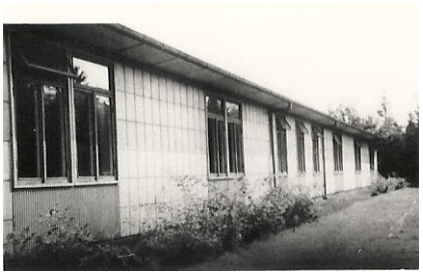

Indkvarteringsbarak i Skrydstrup.

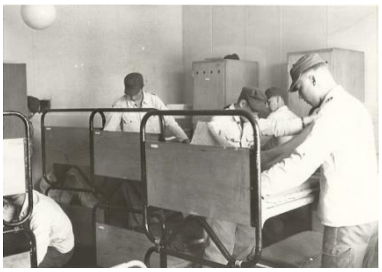

Sengeredning indøves.

Aftensmåltidet bestod af den traditionelle "rekrut-velkomst-dinner" – "Gule ærter med flæsk". Hver eskadrille bestod af 30 mand med tilhørende befalingsmænd (fremgår af billede). Da jeg blev placeret i 6. Eskadrille formoder jeg, at den samlede rekrutstyrke bestod af i alt 180 rekrutter (muligvis var 1. og 2. eskadrille placeret i Karup ??).
Vi var i øvrigt et af de første rekruthold, som blev tiltalt med efternavn, hvor traditionen gennem mange år i den danske hær ellers havde været at tiltale de indkaldte med et nummer. Sammen med efternavnet på vores navneemblem, der blev båret på diverse uniformer, figurerede vores personnummer, der var en nyskabelse i det danske samfund fra året før (1968).

Sengetid på stuen.

Tid til røg på piben.

Det fælles vaskerum.

Foto af 6. eskadrille, Flyvestation Skrydstrup.
Indkaldt til tjeneste 4. august 1969 (menige).
Holdet bestod af 30 menige (rekrutter), der kom fra hele landet.
Til eskadrillen var tilknyttet 2 værnepligtige sergenter, en oversergent og to fenrikker.
Chef for rekrutskolen var en major assisteret af en flyverløjtnant.

Kortspilsregnskab opgøres.

Nyeste mode.

Lige før sengetid.

Det videre forløb

De næste dage forløb fortrinsvis med eksercits (gang – løb – retstilling – rørstilling – honnør m.v.). 2. dags eftermiddag blev samtlige rekrutter stillet op på rækker for inspektion af frisure. Det var i 1969 stadig et krav, at man som værnepligtig skulle være meget kortklippet. De ca. 30 mest langhårede (her iblandt undertegnede) blev udstyret med en seddel med et tidspunkt samme aften, hvor man skulle møde i flyvestationens frisørsalon til klipning. Af sedlerne fremgik det, at der kun var ganske få minutter afsat til en klipning, der foregik med maskine.

De første dage indeholdt også lægeundersøgelse, synstest og blodprøvetagning (denne blev foretaget af menige tilknyttet flyvestationens sundhedstjeneste. Det foregik udendørs, og jeg husker, at vi alle stod på en lang række, hvor der for enden på stole var placeret de medvirkende "blodprøve- tagere" – hver forsynet med et håndklæde over knæene. Dette blev mere og mere gennemvædet af "spildt blod" fra de stakkels ofre, efterhånden som rækken rykkede fremad. "Blodprøvetagerne" var ikke just "eksperter", så i de følgende dage gik de fleste rundt med et kæmpe blåt mærke på indersiden af albueleddet omkring blodåren, hvor prøven blev taget – til tider efter flere forgæves forsøg. Alle, der ikke havde et normalt syn, blev transporteret til en optiker i Haderslev, der skulle forsyne hver enkelt med et par "skydebriller". Der fandtes kun én og samme model.

Udgang - orlov

Den første tid var der ingen udgang fra flyvestationens område bortset fra tilladelse til at tilbringe aftenens fritimer på soldaterhjemmet, der var placeret tæt ved flyvestationens hovedindgang. Første "orlov" var vist weekenden efter de første 2 ugers tjenestetid, hvor hjemrejsen skulle fortages i flyvevåbnets udgangsuniform. Et særtog fra flyvestationens sidespor bragte os til Fredericia, hvor der kunne skiftes til andre togafgange.

Afslapning på soldaterhjemmet efter dagens tjeneste.

Rekruttidens dagligdag

Rekruttiden i Skrydstrup varede 3 måneder. Meget af tiden blev stadig brugt på eksercits – især med gevær (M1-typen). Husker stadig kommandoen ”Med otte patroner lad gevær”, skydeøvelser med såvel løse som skarpe skud, kast med håndgranater – først uden sprængladning, derefter med ladte granater (efterfulgt af hurtig dækning bag mur). Vi blev også uddannet i ”bajonetfægtning” – angreb mod ”dummies” (kropsattrapper), som skulle udføres under høje skrig og råb.

Vi lærte at lave ”Molotov-cocktails” – og bruge dem!

Øvelser med gasmaske – af- og påtagning på tid afsluttende med indtrængen i gasfyldt bunker, hvorefter gasmasken på kommando først måtte tages ud af tasken og påføres (uden at for meget tåregas allerede sved i øjnene). Øvelserne i dette faldt ikke ud på tilfredsstillende vis for alle, hvorfor flere direkte gik grædende rundt flere timer efter øvelsen på grund af gassens virkning i øjnene.

Gasmasken klargøres.

Gasmaske.

Dagene indeholdt også en række teoritimer, hvor emnerne bl. a. var disciplin, omgangsformer, hilsepligt, tiltaleformer, samarbejde, borgerlige og militære forseelser, disciplinarmidler og straf, personlig legemspleje, almindelige sundhedsregler samt våbenlære (adskillelse og samling og vedligeholdelse af gevær).

Til selvstudium udleveredes bogen: ”Grundbog for Flyvevåbnets menige”.

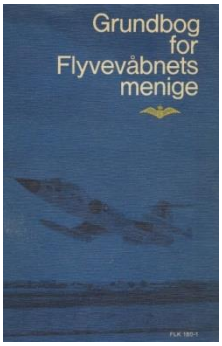

Vi deltog også et antal timer i ”Forsvarets Civilundervisning”, men emner og indhold husker jeg ikke noget konkret om.

Geværer renses på gangen efter hjemkomst .

Det foregik dog oftest i ”pudsestuen”.

Megen tid gik også med rengøring af værelser, gange og toiletter / baderum samt ikke mindst pudsning af støvler og rengøring af geværer. Ved mønstring på værelset hver morgen blev støvler og geværer efterset, gulvet skulle være ny-fejet og ”pudset”, så det skinnede (der blev anvendt et specielt udtryk for dette: gulvet skulle ”glittes”), ligesom der ofte var inspektion af skabe – ”lå alt på rette hylde”? - og eventuelle uregelmæssigheder kostede udgangstilladelser og ekstra rengøringstjanser.
Endelig indeholdt rekrutskolen adskillige timers FUT – ”Fysisk uddannelse og træning” – i ”soldaterjargon” ændret til ”Fysisk udmattelse og tæring”.

Forberedelse til inspektion på værelset, alt udstyr lægges frem på sengen.

Mit identifikationstegn ”Hundetegnet”

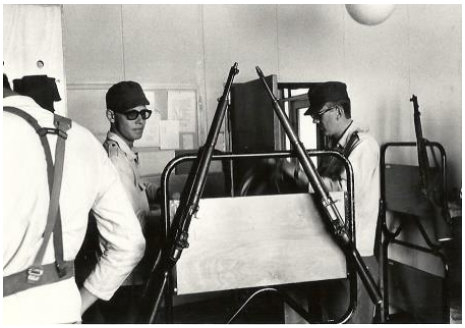

Geværer klargjort til dagens øvelser.

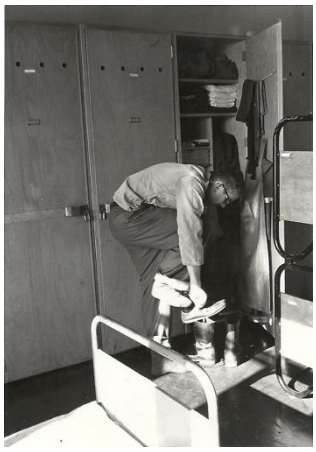

Af med støvler – skift til sko

Fuld oppakning prøves.

En træt rekrut.

Hyggesnak på stuen.

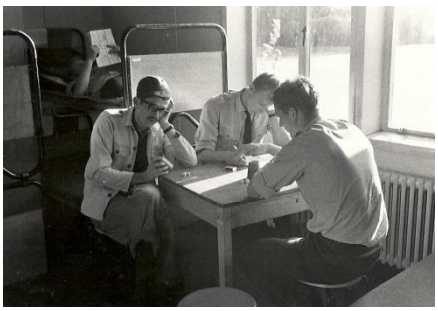

Tidsfordriv med rafling.

Øvelse i terrænet

Et par gange blev vi vækket midt om natten og skulle i løbet af få minutter stille i fuld feltmæssig udrustning i gården. Den sidste gang dette skete (i slutningen af rekruttiden) blev vi ikke sendt i seng igen, men fortsatte med øvelser i terrænet væk fra flyvestationen de næste par døgn. Vi fik bl. a. hver udleveret en lille blikæske indeholdende en nødration, der bestod af 2 kiks med et højt næringsindhold. Det skulle vi leve af under hele øvelsen. Kiksene var vanskelige både at tygge, men især at synke.

Øvelsen bød bl. a. på at trænge enkeltvis gennem en total mørk(sort) granplantage, hvor man hele tiden skulle føle sig frem for at undgå sammenstød med træer og grene.

Sulten var stor. Vi var i en øvelse delt i mindre grupper. Min gruppe dristede sig til at banke på døren i en af egnens gårde, hvor vi pænt spurgte, om de ikke have lidt mad i overskud. Vi fik tilbudt rugbrødsskiver med svinefedt – og aldrig før har et måltid smagt så godt.

Næste dags overnatning fandt sted i selvbyggede bivuaker.

Forberedelser til overnatning i skoven – bivuakbygning ved hjælp af regnslag.

Bivuak færdigbygget – klar til natten. **Øvelsesstart afventes.** **Træt – ingen nattesøvn.**

Næste morgen gjorde de deltagende eskadriller holdt på et engareal ved en å. En del af os fik til opgave at grave et stort hul, som blev foret med regnslag. Ved hjælp af medbragte spande blev hullet nu fyldt med vand. En anden gruppe havde hygget et stativ, der med ophængte spande gjorde det ud for et brusearrangement. Vi var alle godt snavsede og malet med sløringsfarve i ansigtet.
Herefter blev alle kommanderes af alt tøjet. Det må have været et bemærkelsesværdigt syn for eventuelle forbipasserende at se ca. 100 mand – splitternøgne – efter tur vaske sig i ”badekarret” og blive skyllet af under ”bruseren”.

Løn og naturalydelser

Man blev ikke rig af at være indkaldt til aftjening af værnepligten. De første 6 måneder udbetaltes pr. dag 6,00 kr. Beløbet blev udbetalt hver fredag for perioden lørdag-fredag. I rekruttiden stillede vi op på en lang række med kasketten i hånden og defilerede forbi ”kassemesteren”, som lagde beløbet i huen – i kontanter. De følgende 6 måneder blev beløbet hævet til 6,75 kr. pr. dag. Desuden opsparede man hjemsendelsespenge, 0,75 kr. pr. dag i forsvaret. Det samlede beløb blev derefter udbetalt ved tjenestetidens afslutning.

Af naturalydelser fandtes følgende:

Fri kost (3 hovedmåltider pr. dag)
Logi (”frit kvarter” – belægningsstue)
Sygepleje
Fribefordring med tog og busser (2. klasse til selvvalgt bestemmelsessted)
Uniform (udgangsuniform, uniform til garnisonstjeneste, kampuniform, skjorter, undertøj, sokker, slips m.v.)
Fri vaskeordning (2 stk. skjorter og 2 sæt undertøj pr. uge – sokker og slips – selvvask)

Talsmandsordning

Folketinget vedtog i 1967 en ny lov: ”Lov om samarbejdsregler i forsvaret – Lov nr. 244 af 7. juni 1967”. Den indeholdt bl. a. bestemmelser om en talsmandsordning for menige og befalingsmænd. Det betød, at 6. eskadrille efter ca. 2 ugers forløb skulle udpege en talsmand. Blandt de interesserede faldt valget på undertegnede, hvilket bevirkede, at jeg i rekruttiden blev indkaldt til møder med ledelsen (og slap for nogle timers træning).

Videre tjeneste

I de sidste par uger af rekruttiden var fokus rettet mod, hvor man skulle tilbringe de sidste 9 måneder af tjenestetiden. Befalingsmandsgruppen havde indstillet de egnede til flyvevåbnets sergentskole på flyvestation Værløse. Jeg var indstillet, men på grund af min tidligere rygskade blev jeg (til min store tilfredshed) slettet af listen.
Jeg blev i stedet for indrulleret i ”Flyvevåbnets kontrol- og varslingstjeneste”. Det betød, at jeg sammen med en udvalgt gruppe i første omgang blev forflyttet til ”Flyvestation Kagerup” i Gribskov. Her fandtes ”Flyvevåbnets Kontrol- og Varslingsskole”.

Kagerup – Multebjerg

”Flyvestation Kagerup” blev oprettet i 1955 med det formål at betjene radarstation ”Multebjerg”. Flyvestationen blev nedlagt i 1982 og dens funktioner blev underlagt ”Eskadrille Vedbæk”. Selve radarstationen blev lukket i 2011, og i januar 2016 blev radartårnet sprængt.
Uddannelsen her varede en måned, hvor vi blev undervist i grundlaget for det danske luftforsvar, radartjenesten samt i den videre formidling af de indsamlede data.
Dette skift var en stor forandring fra rekrutskolens stramme eksercits til mere afslappede forhold udelukkende med undervisning.
Efter månedens kursusvirksomhed skulle holdet atter splittes op for at blive fordelt ud til de enkelte radarstationer (Skagen, Skrydstrup, Bornholm, Skovhuse, Færøerne) samt tjeneste ved ”Flyvertaktisk Kommando” i Karup.
Jeg ”landede” sidstnævnte sted, hvor arbejdet hovedsalig bestod af ”plottetjeneste” i den store bunker.

Kilde: hannaswalk.com

Radartårnet ”Multebjerg” – bortsprængt i 2016.

Flyvestation Karup

Kommandobunker ”Gyges” (Bunker 1137) blev opført af den tyske besættelsesmagt i 1943 på ”Grove Flyveplads” (nuværende Flyvestation Karup).

Bunkeren er 62 m lang, 49 m bred og 17 m høj. Den består af 3 etager over jorden samt af kældre. Den er indrettet med flere hundrede rum centreret omkring et indre stort lokale i 3 etagers højde, hvor det store plottebord fandtes nederst i rummet.

Bunkerens vægge er 3,5 m tykke og taget har en tykkelse af 3,7 m, mens de indvendige vægge er 2 m tykke.

Foruden ”Flyvertaktisk Kommando” var bunkeren også hjemsted for NATO´s enhedskommando over Østersøområdet ”BALTAP”. Jeg erindrer, at det blev sagt, at bunkeren var arbejdsplads for ca. 600 personer.

Det var planen, at bunkeren efter krigen skulle sprænges i luften, men sprængningen blev opgivet, efter at man havde regnet på, hvor mange tons sprængstof der skulle have været benyttet. Rygtet sagde endvidere, at sprængningen ville have været så kraftig, at den ville beskadige bygninger i de 2 nærliggende byer, Herning og Viborg.

Kilde: karup-by.dk

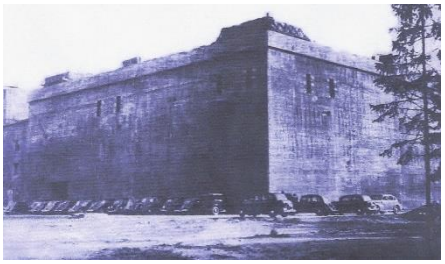

Kilde: ukendt

Kilde: kulturarv.dk

Billeder af kommandobunker ””Gyges” fra besættelsestiden.

Kilde: Atlantikwall.dk

Kilde: Atlantikwall.dk

Nyere billeder af bunkeren.

Arbejdsopgaverne i bunkeren

Den første tid gik med oplæring og træning i plottearbejdet, hvilket også indeholdt indlæring af en helt række bestemte procedurer.

Plottearbejdet blev fortrinsvis varetaget af fast personel (kvinder), men der var tilsyneladende mangel på denne kategori, hvorfor et antal værnepligtige blev uddannet til at varetage jobbet.

Plottearbejdet viste sig at være særdeles vanskeligt, og vi opnåede vist egentlig først den nødvendige rutine på tidspunktet for vores hjemsendelse.

Plottearbejdet

Plotterne var placeret rundt om det store plottebord (stående eller siddende alt efter det tildelte plotteområde) med et påmalet landkort over de områder, det danske observationsrum skulle dække. Som det ses af kortet på næste side, strakte interesseområdet sig langt ud over de danske grænser.

Landkortet var inddelt i felter med henholdsvis bogstav- og talbetegnelser. Hver plotter, forsynet med ”headset” og en plottestang, var i radioforbindelse med en af de danske radarstationer, hvorfra meldinger om fly og flypositioner hele tiden indløb. Meldingerne lød f.eks. således: ”New track – alfa-hotel – two-one” efterfulgt af oplysninger om flyets identitet, højde, hastighed m.v.

Fra radarstationen fulgte man hele tiden flyene i stationens område. Når meldingen om alle fly var gennemgået, startede man forfra, da alle fly i mellemtiden havde skiftet position og evt. højde/hastighed. Plotterens job ved en ny melding var at placere ”et skilt” på plottebordet på den opgivne position, og efterhånden som nye meldinger om flyet indkom, skulle de nye oplysninger i form af små metalbrikker påsættes flyets ”skilt” ved hjælp af plottestangens magnet. Man kastede simpelthen den lille metalbrik ud på plottebordet, fangede den med magneten for enden af den ca. 2 meter lange plottestang, og med en lidt vanskelig manøvre blev brikken placeret i de dertil indrettede riller i skiltet på plottebordet. Det var den sidstnævnte manøvre, der især krævede megen træning og øvelse, da man helst skulle udføre ”tricket” i første omgang – ellers kom man hurtigt bagud med de hurtigt indrapporterede meldinger – og så var man ”lost”.

I forbindelse med flere øvelser skulle vi udføre denne arbejdsopgave iført gasmasker (i tilfælde af gasangreb i bunkeren) – resultatet var som regel kaos!!!

Kilde: nyluftvet.dk
Plottebordet i bunkerens midte.

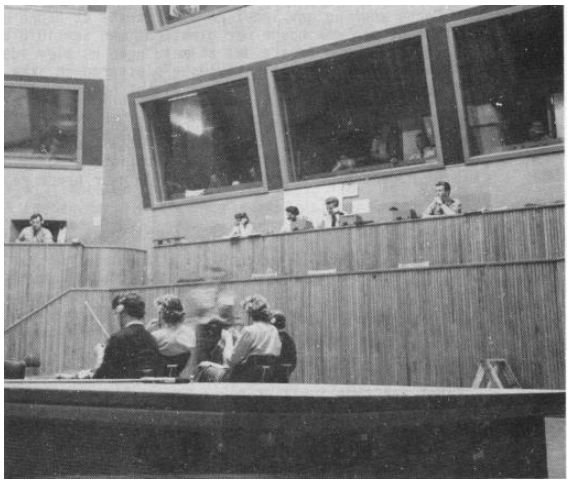

Kilde: nyluftvet.dk
Officerskabinerne hvorfra situationen i luftrummet blev overvåget.

En alternativ opgave

En anden arbejdsopgave var at være i radiokontakt med en engelsk radarstation, hvortil skulle rapporteres alle fly, der forlod Danmark, i vestlig retning mod England. Jeg husker at have bestridt denne position på en nattevagt, hvor jeg bestemt fik det indtryk, at modtageren i den anden ende ikke syntes at være ret interesseret i mine rapporteringer.

Personlig "clearing"

Da det var midt i "Den kolde krig" indebar det, at man for at arbejde i bunkeren skulle "cleares" (godkendes), og man skulle desuden ved sin underskrift under strafansvar bekræfte, at man ikke fortalte om sit arbejde eller gav oplysningerne om arbejdets indhold videre til andre personer. Alle deltagere på mit plottehold var i øvrigt læreruddannede, bankuddannede eller nyudsprungne studenter. Da "Den kolde krig" er et overstået fænomen og de her omtalte procedurer for længst er historie, tillader jeg mig at skrive om dem.

For at komme ind i bunkeren blev man først ført ind i en lukket sluse, for derefter at blive lukket videre ind. I forgangen fandtes en skranke, hvor alle, der havde deres gang i bunkeren, havde et identitetskort, der skulle bæres under hele opholdet og afleveres igen ved udgang.

Vagtplanen i bunkeren

Der var flere hold plottere og hvert vagthold bestod af 8 – 10 mand, der enten havde dagvagt eller nattevagt. Dagvagten varede fra kl. 8.00 morgen til kl. 16.00 eftermiddag. Nattevagten fra kl. 16.00 til 8.00 næste morgen.

At dagvagten rent timemæssigt kun var halvt så lang som nattevagten skyldtes den langt større aktivitet i luftrummet i dagtimerne, mens nætternes aktivitet var langt mindre.

På dagvagten var man normalt ved plottebordet en time ad gangen og derefter en times hvil i opholdsrummet. På nattevagten skiftede man på samme vis de første 4 timer, således at man på

skift kunne komme i messen og indtage et aftensmåltid. Derefter var de næste 12 timer inddelt i 3 vagtskifter. Første vagt fra kl. 20.00 til 00.00. Anden vagt fra kl. 00.00 til kl. 4.00 og tredje vagt fra kl. 4.00 til 8.00. Den midterste vagt var "en dræber". Man skulle stå/sidde ved plottebordet i 4 lange timer midt om natten – næsten uden aktivitet. Første vagt var den absolut mest attraktive. Nå den var overstået ved midnat, kunne man lægge sig til at sove til kl. 8.00 morgen. Sidste vagt var også delvis attraktiv – man kunne sove, indtil man blev vækket kort tid før vagten begyndte kl. 4.00.
På flere af bunkerens gange var der monteret køjer, der om dagen var "klappet" op mod væggen, men som kunne slås ned i vandret stilling om natten og benyttes som soveplads. Mon ikke det var de samme køjer, som tyskerne havde monteret i bunkeren 25 år tidligere?
Når man ikke var på tjeneste i "plotterummet" skulle man opholde sig i et til formålet indrettet opholdsrum, som vi delte med bunkerens værnepligtige vagtmandskab, der hele døgnet holdt vagt i forgangen indenfor adgangsslusen. "Vagtsoldaterne" måtte kun færdes i de nævnte 2 områder, da de ikke var "adgangsclearet" til øvrige lokaler.
Tiden i opholdsrummet kunne fordrives med læsning eller kortspil. Bunkeren måtte kun forlades i forbindelse med spisetiderne i den nærliggende messe.

Bunkerkantinen

I selve bunkeren fandtes også en mindre kantine, der havde åbent i dagtimerne og automatbetjening aften og nat.
Det var nok det eneste sted i det danske forsvar, hvor menige, befalingsmænd og officerer delte kantine. Det skete således ofte, at man stod i kø sammen med både amerikanske og tyske generaler, der havde opgaver i bunkeren.

Andre opgaver

Foruden "plottearbejdet" skulle andre arbejdsopgaver varetages. Der var opgaver i "Toten", bagvæggen i plotterummet – over for officerskabinerne, hvor der på den store væg hele døgnet rundt blev opsat skilte med oplysninger om aktivitetsniveauet blandt de danske jagerfly samt detaljerede oplysninger om vejrsituationen, oplysninger, der hele tiden skulle hentes fra den lokale vejrtjeneste, der også havde hjemme i bunkeren.
En mindre arbejdsopgave bestod i rengøring af officerskabinerne, idet intet rengøringspersonel kunne "cleares" til denne opgave.

Stadig "soldater"

Efter en nattevagt havde man fri resten af dagen, hvilket stort set alle benyttede til at tage hjem. Jeg tror, alle havde bopæl i Jylland og på Fyn, så man kunne være hjemme sidst på formiddagen og indtil den sidste togafgang mod det midtjyske. Alle værnepligtige var som tidligere nævnt udstyret med gratis rejsekort til DSB).

Efter en dagvagt overnattede man i flyvestationens barakområde tæt ved bunkeren. Næste dag bød derefter på forskellige aktiviteter. Vi var jo stadig "soldater", skønt der var slækket ret så meget på eksercits og militær træning. Vi blev dog ind imellem "udsat" for skydeøvelser og FUT. På visse dage skulle man deltage i obligatorisk "civilundervisning", der bl. a. indeholdt lektioner i samfundslære, ligesom der var mulighed for at deltage i forskellige valgfag i form af brevkurser.

Kilde: flyhis.dk

Den tidligere vagtbygning ved "Gedhus"- indgangen til flyvestationen, som vi benyttede, da der på Herning – Viborgbanen fandtes trinbrættet, "Gedhus", på den anden side af vejen. I bygningen er der i dag indrettet et mindre fly-museum.

Talsmand igen

Også i bunkeren blev jeg blandt de menige valgt som talsmand. Der fandtes på flyvestationen 4 personalegrupper af menige, hvorfor der også var 4 talsmænd. Kort tid efter vores valg deltog vi i et flerdages kursus lokalt på flyvestationen.

Til 3 af stationens udvalg skulle der tilknyttes en talsmand. Det drejede sig om kostforplejnings-udvalget, velfærdsudvalget samt civilundervisningsudvalget. Pladserne fordelte vi således, at de 3 andre talsmænd "fik" hvert et udvalg, mens jeg blev suppleant for alle tre. Det skete ofte, at der blev afholdt udvalgsmøde på et tidspunkt, hvor en af talsmændene havde fri for tjeneste, og derfor ville tage hjem, hvorfor jeg – som suppleant – blev indkaldt og derfor fritaget for den ellers planlagte tjeneste. På denne måde viste det sig, at jeg nok var den talsmand, der kom til at deltage i flest udvalgsmøder.

Hvert tjenestested havde deres egen "lille avis", som var velfærdsofficerens ansvar. I Karup blev den redigeret af en journalistuddannet værnepligtig, der var udstationeret ved velfærdsofficerens sekretariat. De ansvarlige for de forskellige "Værnsaviser" blev ind imellem inviteret til et kursus på Danmarks Journalisthøjskole i Århus. Under et møde i velfærdsudvalget blev jeg spurgt, om jeg var interesseret i et sådant kursus, da indbydelsen lød på 2 deltagere foruden velfærdsofficeren. Mit svar var selvfølgelig "et stort ja". Jeg kan ikke huske, hvornår dette kursus fandt sted, men vi tilbragte 3 dage på journalistskolen, hvor vi blev indviet i journalistiske grundprincipper og metoder. Jeg sugede til mig og glædede mig over, at jeg endnu en gang var fritaget for almindelig tjeneste for at deltage i en spændende aktivitet.

Møde med forsvarsministeren

Daværende forsvarsminister, Erik Ninn-Hansen, indkaldte i begyndelsen af januar 1970 til en række møder deriblandt også et møde med en repræsentant for talsmændene på hvert tjenestested. Mødet skulle finde sted på Frederiksborg Slot fredag den 9. januar. Jeg meldte mig til at repræsentere talsmændene i Karup, og dette var de andre talsmænd indforstået med.

Fra Karup fløj hver dag over middag et fly med personer og andet materiale til "Flyvestation Værløse". Det var et ældre militært transportfly indrettet med bænke langs flyets sider, hvor man sad fastspændt. Min transport foregik med dette fly.

Ved ankomsten til Værløse blev jeg personligt afhentet af en chauffør og fik anvist et værelse på flyvestationen med besked om et tidspunkt næste morgen, hvor jeg ville blive afhentet og kørt direkte til Frederiksberg Slot.

Jeg spiste i kasernens messe, hvor jeg mødte de af mine rekrutkammerater, der nu var på flyvevåbnets sergentskole, som på det tidspunkt havde hjemsted i Værløse. Sammen med dem tog vi om aftenen en tur til København og så lidt på nattelivet.

Mødet med forsvarsministeren indeholdt bl.a. punkterne: forsvarets nye samarbejdsordning samt en evt. udgivelse af en fælles "Værnsavis" (for alle værn og tjenestesteder). Desuden var der en spørgerunde, hvor alle former for spørgsmål i relation til tjenesten kunne rejses. Hjemmefra var jeg blevet bedt om at rejse spørgsmålet om de – efter manges mening – alt for mange timers aktiv tjenestetid pr. uge. Det vandt dog ikke ørenlyd, men blev affærdiget med den besked, at værnepligten på ingen måde var sammenlignelig med et civilt job, da man som værnepligtig stod til tjenesterådighed 24 timer i døgnet.

Forsvarsminister Ninn-Hansen mødes med menige talsmænd

God lov virker dårligt

Samarbejdsordningen burde drage alle grupper ind

Loven om samarbejde i forsvaret er god nok, men den praktiseres for dårligt. Ikke bare cheferne, men befalingsmænd af alle kategorier bør drages med ind i samarbejdet, før man kan få det fulde udbytte af ordningen.

Dette er essensen af de synspunkter på samarbejdsordningen, som 47 værnepligtige talsmænd fra alle tre Værn i går fremførte for forsvarsminister E. Ninn-Hansen på et møde på Frederiksberg Slot.

Ministeren vil overveje, hvorledes man kan komme dette problem til livs, og han lovede også, at man i ministeriet vil undersøge muligheden for at give soldaterne kostpenge, som de kan spise for, hvor de ønsker det — i eller uden for kostforplejningen.

Ninn-Hansen var derimod afgjort negativ, da talsmændene gav udtryk for ønsket om lørdagsfri for de soldater, som ikke når at få glæde af nedsættelsen af tjenestetiden. Ministeren fandt det uforsvarligt at indføre en sådan weekendordning for derefter at inddrage den igen.

Samarbejdsordningen var det vigtigste punkt på dagsordenen, men der blev også ofret en del tid på diskussionen om udgivelse af et treværnsblad. En afstemning viste, at 32 af talsmændene var for, 11 var imod, og fire undlod at stemme. De, der gik imod, var bange for, at bladet ville blive et »propagandaorgan«, som ikke lod værnepligtige komme til orde i tilstrækkelig grad.

Bladet, der formentlig realiseres, vil udkomme i et oplag på cirka 45.000 og er tænkt at skulle kunne bære sig selv økonomisk.

Omgangsformerne

Efter mødet talte Berlingske Tidende med tre talsmænd om samarbejdet i forsvaret.

Jens Chr. Andersen, Avedøre:

— Alle personelgrupper burde med i samarbejdet. Sergenter og yngre officerer holdes alt for meget uden for. Tillige burde der gives talsmændene større chancer for at orientere kammeraterne — vi har i dag kun en halv time om ugen. Samarbejdsreglerne burde på en helt anden måde »bankes ind« hos alle grupper — ved jævnlige, store møder.

Birger Christoffersen, Vordingborg:

— Sergenterne burde meget mere på kursus for at lære om ordningen og dens praktisering. Kunne man samtidig ændre omgangsformerne, ville meget været nået. De stive former er helt forældede — tænk på, at man kan risikere at blive smidt ud tre gange, fordi man ikke er kommet korrekt ind ad en dør!

Evald Johansen, minelæggeren Sjælland:

— Ordningen fungerer fint hos os, men det er svært at samle de andre værnepligtige om det. Valggruppemøderne burde finde sted midt i den daglige tjeneste — og der skulle være mødepligt.

benø.

Udklip fra "Berlingske Tidende 10. januar 1970.

Måske fælles værnsavis

KØBENHAVN (RB)

Fredag den 9. januar skal forsvarsminister Erik Ninn-Hansen mødes med talsmænd for de tre værn for at drøfte muligheden for en fælles værnsavis.

Spørgsmålet om et fælles blad for de tre værn blev første gang fremsat under forsvarsminister Erik Ninn-Hansens møde i sommeren 1969 med talsmændene for det menige mandskab i værnene. Fra talsmandsside pegede man bl. a. på det værdifulde i at have et kommunikationsprogram for bl. a. samarbejdsordningen.

Det er tanken, at det første nummer af den fælles værnsavis skal komme senest i marts. Avisen skal ikke influere på udgivelsen af de enkelte garnisoner og regimentsblade. Disse blade har deres kommunikationsopgave, mens den fælles værnsavis har et langt bredere mål.

Morgenposten 4/1-70

B.T.

54. årg. Lørdag 10. januar 1970 Nr. 8

OGSÅ FOR MENIGE

Det gælder alle grader. Erik Ninn-Hansen har ganske vist indført talsmandsmøder for både menige og værnepligtige befalingsmænd og holdt det sidste i går på Frederiksberg Slot, hvor man drøftede den ny samarbejdsordning, en eventuel feltavis m. v., men andre end talsmændene kunne jo tænkes at have et ord at sige ministeren. Ledningerne står åbne for alle, og de eneste, der lytter med, er B.T.s medarbejdere, som refererer mødet mellem læserne og forsvarsministeren.

I går hos værnepligtige

48 menige talsmænd fra alle værn var i går samlet på Frederiksberg Slot, hvor ministeren besvarede spørgsmål fra forsvarets menige.

Fra mødet med forsvarsminister Erik Ninn-Hansen på Frederiksberg Slot fredag den 9. januar 1970. Jeg ses forrest i højre side af billedet med mødedeltagerne (til venstre for ministerens hoved).

Jeg skulle selv sørge for min transport retur til Karup og tillod mig derfor at holde fri både lørdag og søndag, hvilket ingen senere bemærkede noget om.

Talsmandskursus

Som talsmand deltog jeg kort tid efter i et (vistnok) 4 dages talsmandskursus, der blev afholdt på et af hærens kursuscentre et sted på Sjælland.

Opholdet her var en stor kontrast til den daglige tjeneste. Dagen forløb med undervisning afbrudt af stort frokostbord, senere ”before-dinner-drinks” og fine middage.

Talsmand i funktion

Mit mandat som talsmand fik jeg brug for i begyndelse af marts måned 1970. Tirsdag den 3. marts blev der afholdt kommunalvalg i Danmark. Ifølge tjenesteplanen havde mit vagthold nattevagt fra mandag eftermiddag til tirsdag morgen, hvorefter vi havde mulighed for at rejse hjem og afgive vores stemme i hjemkommunen. I løbet af mandagen var der imidlertid alarmering som led i en større NATO-øvelse. Så i stedet for nattevagten i bunkeren blev vi beordret i kampuniform, hvorefter vi skulle indtage stillinger i skyttegrave rundt om bunkeren. Her tilbragte vi aftenen og det meste af natten, og ordren lød på, at vi skulle blive i stillingen også den følgende dag. Jeg meddelte ledelsen, at vi ifølge planen skulle aftræde om morgenen, og at vi alle havde planlagt at tage hjem for at stemme. Dette blev i første omgang afvist med den begrundelse, at vi havde haft mulighed for på et tidligere tidspunkt at brevstemme. Dette havde vi ikke fundet nødvendigt, da dagen for vores plottehold var aftrædelsesdag. Da vi nævnte, at det sikkert ville interessere pressen, at vi var nægtet adgang til at benytte vores stemmeret, ændredes den første kategoriske afvisning. Vi blev nu indkaldt enkeltvis for at redegøre for, hvornår vi senest skulle aftræde for at nå med de offentlige transportmidler hjem til afstemningsstedet.

Nye regler for menige

I løbet af foråret 1970 trådte en række nye retningslinjer for menige i kraft. Bl.a. blev der – efter en lang forudgående debat – lempet på reglerne for den menige soldats ”hårpragt”. Det var nu ikke længere obligatorisk at være kortklippet. I løbet af kort tid kunne man se soldater med den dengang meget moderne ”langhårsfrisure” oprindeligt inspireret af ”The Beatles”. Dette gav anledning til en række problemer rundt om på tjenestestederne. En overgang blev det således obligatorisk at bære ”hårnet” under hjælmen i forbindelse med træning og øvelse.

Berlingske Tidende 6. marts 1970

-VI SPARER DA ELLERS DE HÅRDE UDGIFTER TIL CAMOUFLAGE...

Enten langhåret — eller møgsur

Debat om langhårede soldater

At 120 »høstakke« sætter sig i pludselig bevægelse og farer skydende frem mod en lamslået fjende er sød musik i enhver officers øre. Denne fuldendte camouflage er ikke baseret på halm og strå, men på regulært langt hår, og får mange officerer til at stejle og hævde, at camouflage eller ikke camouflage — karseklippede soldater er de pæneste og mest militære.

Diskussionen om langhårede soldater tager til. Sverige har bøjet sig for tidens krav og tilladt det lange hår på de værnepligtige hoveder. I Danmark er stillingen mere ulden. I reservofficerernes blad føres for tiden en heftig debat over emnet. I det sidste nummer går to indsendere ind for langt hår.

— Man kunne jo binde håret op eller samle det med et bånd, således som det gøres på visse arbejdspladser og i den indiske hær, skriver en læge, premierløjtnant T. V. Andersen, som slutter:

— Det korte af det lange er, at et reelt umotiveret forbud, som påtvinger soldaten et bestemt udseende — også når han er civilklædt — virker nedbrydende på en eventuelt positiv indstilling og er dermed i sidste ende til skade for forsvaret.

En anden anfører, at det er farligt at gøre soldaten »møgsur på systemet«.

Forsvarsminister Erik Ninn-Hansen vil ikke tærske langhalm på emnet, men siger:

— Når man ikkeder folk uniform, er en vis ensartethed naturlig. Vi foreskriver ikke nogen bestemt hårlængde, men bøjer os for udviklingen — uden dog at tillade det outrerede. -bens

”Berlingske Tidende” 6. marts 1970.

Problemer i den sidste del af tjenestetiden

I juli måned var den tiltagende hårvækst årsag til problemer omkring ”mit plottehold”.
En enkelt deltager – der i øvrigt var holdets bedste plotter – havde efterhånden tillagt sig en frisure med hår ned over ørerne og ud over jakkekraven. Dette var så absolut ”en torn i øjet” på officererne i bunkeren, hvor der også færdedes et antal officerer fra andre NATO-lande. Pludselig en dag var omtalte person forsvundet fra plotteholdet, og på forespørgsel fik man det svar, at han var blevet forflyttet til vagtholdet ved flyvestationens hovedindgang i den anden ende af området. Vi menige var ikke i tvivl om årsagen, og nogle af os meddelte, at vi ikke ville gå på vagt før forflyttelsen var blevet omstødt. Efter en længere diskussion fik vi det ultimatum, at hvis vi ikke gik på vagt øjeblikkeligt, ville vi blive kørt direkte til flyvestationens arrest og modtage en disciplinærdom, og vi fik lovning på, at vores tjenestetid ville blive forlænget, så vi ikke ville blive hjemsendt som planlagt pr. 30. juli. Da dette var en dato, vi længe havde imødeset, besluttede vi at efterkomme ordren og marcherede derefter på den planlagte nattevagt. Det var ikke let at kæmpe mod ”systemet”.

Det kombinerede hold af vagtsoldater og plottere, der skulle hjemsendes den 30. juli 1970.

Afsked med flyvestationen
Torsdag den 30. juli 1970 var værnepligtstiden overstået. Den sidste aften (onsdag) blev fejret i Herning på en af byens restauranter.
Vi kunne forlade Flyvestation Karup kl. 12.00 efter at alle foranstaltninger omkring aflevering af udstyr og materiel var bragt i orden. Det blev på det kraftigste indskærpet, at afgangen skulle foregå i ro og orden, selv om det for mange var en begivenhed, der skulle fejres, så snart indgangsporten var lagt bag os.
Vi fik udleveret vores ”Soldaterbog”, hvor en af siderne ”Hjemsendelsespasset” også udgjorde et rejsebevis til hjemkommunen.

Den udleverede ”Soldaterbog”.

Soldaterbogen indeholdt ”et indstik” med karakterer (mine var i middelområdet).

MILITÆRE FORHOLDSKARAKTERER
Ref.: K.f.f. B.7-1961

SNR 260944- NAVN Andersen L.

Brugbarhed:	Forhold i tjenesten:	Egnet til forfremmelse:
1: Særdeles tilfredsstillende	a: Særdeles tilfredsstillende	1: Særdeles egnet
2: Meget tilfredsstillende	b: Meget tilfredsstillende	2: Meget egnet
3: Tilfredsstillende	c: Tilfredsstillende	3: Egnet
4: Mindre tilfredsstillende	d: Mindre tilfredsstillende	4: Mindre egnet
5: Ikke tilfredsstillende	e: Ikke tilfredsstillende	5: Ikke egnet
3	b	3

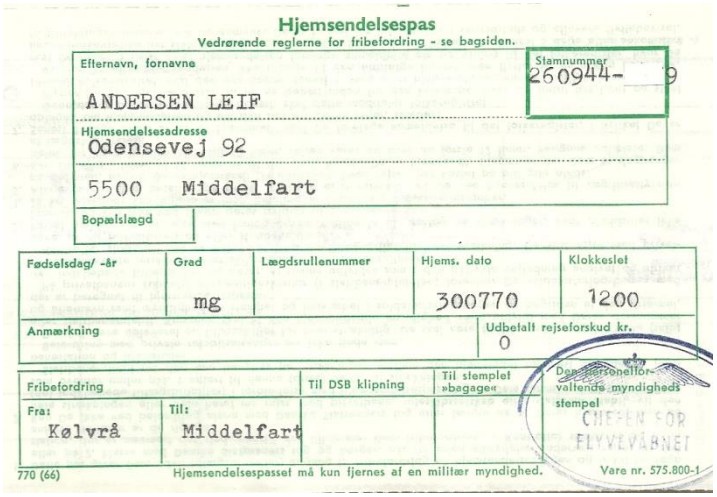

Hjemsendelsespas
Vedrørende reglerne for fribefordring - se bagsiden.

Efternavn, fornavne: ANDERSEN LEIF
Stamnummer: 260944- 9
Hjemsendelsesadresse: Odensevej 92
5500 Middelfart
Bopælslægd:

Fødselsdag/ -år	Grad	Lægdsrullenummer	Hjems. dato	Klokkeslet
	mg		300770	1200

Anmærkning:
Udbetalt rejseforskud kr.: 0

Fribefordring		Til DSB klipning	Til stemplet »bagage«	Den personelforvaltende myndigheds stempel
Fra: Kølvrå	Til: Middelfart			CHEFEN FOR FLYVEVÅBNET

770 (66) Hjemsendelsespasset må kun fjernes af en militær myndighed. Vare nr. 575.800-1

Hjemsendelsespasset, der og gjaldt som ”fri togbillet” til hjemkommunen.

Soldaterbogen indeholdt flere personlige blanketter m. v., som ses herunder.

Af en af blanketterne fremgik det, at jeg i tilfælde af mobilisering ikke skulle give møde, før jeg evt. ville modtage en personlig ekstraordinær indkaldelsesord

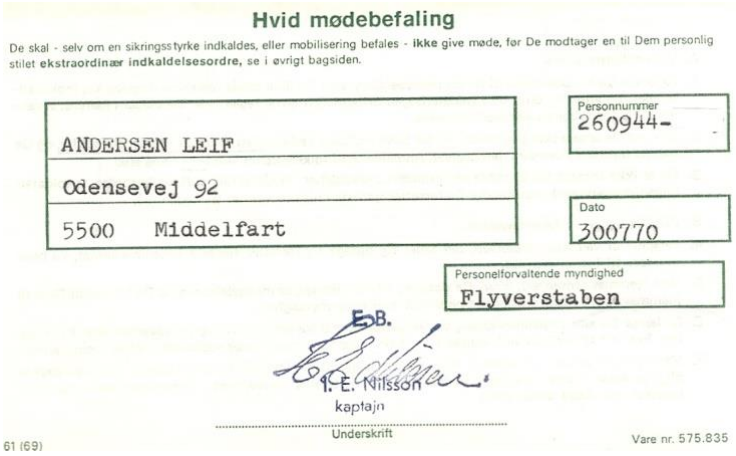

Hvid mødebefaling

De skal - selv om en sikringsstyrke indkaldes, eller mobilisering befales - **ikke** give møde, før De modtager en til Dem personlig stilet **ekstraordinær indkaldelsesordre**, se i øvrigt bagsiden.

ANDERSEN LEIF
Odensevej 92
5500 Middelfart

Personnummer 260944-

Dato 300770

Personelforvaltende myndighed
Flyverstaben

EoB.
I. E. Nilsson
kaptajn
Underskrift

61 (69)

Vare nr. 575.835

Den "hvide" mødebefaling.

Af en senere tilsendt blanket, som jeg modtog i 1976, fremgik det, at jeg nu var overført til hjemmeværnet, som jeg dog siden aldrig var i kontakt med.

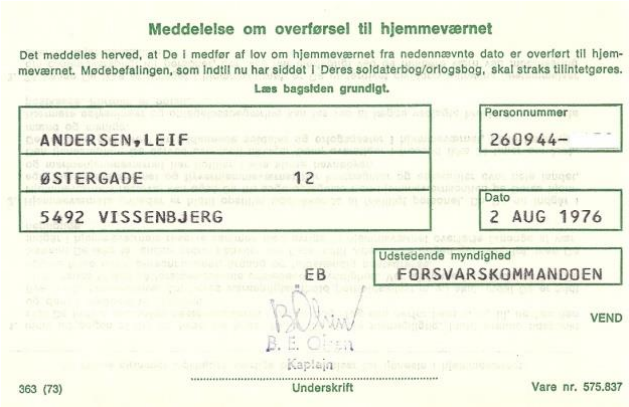

Meddelelse om overførsel til hjemmeværnet

Det meddeles herved, at De i medfør af lov om hjemmeværnet fra nedennævnte dato er overført til hjemmeværnet. Mødebefalingen, som indtil nu har siddet i Deres soldaterbog/orlogsbog, skal straks tilintetgøres.

Læs bagsiden grundigt.

ANDERSEN, LEIF
ØSTERGADE 12
5492 VISSENBJERG

Personnummer 260944-

Dato 2 AUG 1976

Udstedende myndighed
FORSVARSKOMMANDOEN

EB

B. E. Olsen
Kaptajn
Underskrift

VEND

363 (73)

Vare nr. 575.837

Meddelelse om overførsel af 2. august 1976.

Samlet og redigeret af Leif Andersen, januar 2017.
Redigeret, april 2020.